

Kšicová, Danuše

Alexandr Veselovskij v Brně

Opera Slavica. 1997, vol. 7, iss. 1, pp. 49-52

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116797>

Access Date: 20. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Из произведений Майкова, в основу которых положены летописные легенды, совершеннее и поэтичнее всего баллада *Емшан* (1874).² С сочувствием и точностью он рисовал образы Александра Невского, Ивана IV, Петра I - *Кто он?* (1868), *У гроба Грозного* (1887). Об увлечении эпохой Древней Руси и славянским фольклором свидетельствует один из лучших переводов „*Слова о полку Игореве*“ (1866-1870). До наших дней этот его перевод сохраняет высокую художественную ценность.

О поэтическом стиле Аполлона Майкова Иннокентий Анненский написал: „... его стиль всегда был изящен... Самый мир этого творчества, столь широкий и разнообразный, является поучительным...“.³

Литература:

- 1) Белинский, В. Г.: Полное собрание сочинений, т. I-XIII. АН СССР, Москва 1953-1959.
- 2) Благой, Д. Д.: История русской литературы в трех томах. АН СССР, Москва 1958.
- 3) Краткая литературная энциклопедия. Москва 1967.
- 4) Майков, А. Н.: Избранное. Ленинград 1952.
- 5) Майков, А. Н.: Избранные произведения. Ленинград 1957.
- 6) Майков, А. Н.: Избранные произведения. Ленинград 1977.
- 7) Русская литература конца XVII - начала XX вв. (девяностые годы). Москва 1967.
- 8) *Slovník ruských spisovatelů*. Praha 1978.

Alexandr Veselovskij v Brně

23. Pětina uplynulo devadesát roků od smrti významného ruského literárního historika Alexandra Veselovského (1838-1906), jednoho ze zakladatelů srovnávacího literárněvědného bádání, jemuž již v předstihu

² Сюжет этот взят из Волынской летописи. *Емшан* - название душистой травы, растущей в русских степях, вероятно полынок.

³ Благой, Д. Д.: История русской литературы в трех томах, т.2, АН СССР, Москва 1958, стр.779-780

věnoval kapitolu své knihy K typologii literární kritiky a literární vědy (Praha 1996) František Kautman.

Přesně v době jubilea, 22. - 23. října 1996, se v Brně-Šlapanicích konala mezinárodní konference Komparatistika - historie a současnost. Pořadatelem byl Slovanský ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, který má v organizaci genologicky koncipovaných konferencí více než desetiletou tradici. Pořadatelé mohli na výstavě knih, jež konferenci provázela, dát účastníkům k dispozici již čtyři svazky sborníků *Litteraria humanitas*, jež vesměs vznikly z podnětu takovýchto mezinárodních setkání. Přímou z nakladatelství Masarykovy univerzity sem byl přivezen čtvrtý svazek, věnovaný Romanu Jakobsonovi (*Litteraria humanitas IV*, Brno 1996, 529 s.), do něhož přispělo třiačtyřicet autorů, kteří sem přijeli r. 1993 z různých částí světa včetně USA, Kanady a Japonska, aby tak vzpomenuli šedesátého výročí příchodu Romana Jakobsona do Brna. Tyto okolnosti uvádím proto, aby bylo zřejmé, že pořádání konference o A. Veselovském právě v Brně není nijak náhodné. Srovnávací literárněvědné bádání zde má dávnou tradici, založenou již v meziválečném období právě takovými badateli, jako byl Roman Jakobson nebo Frank Wollman, jenž se o srovnávacím bádání a Veselovském nebál mluvit ani v padesátých letech, kdy byla komparatistika oficiálně prohlašována za buržoasní pavědu. Frank Wolman byl ostatně žákem folkloristy Jiřího Polívky, jenž na Veselovského bezprostředně navazoval. Veselovskij si totiž za svých cest po západní Evropě, kdy v šedesátých letech minulého století navštívil také české země, získal u nás řadu přátel a stoupenců.

K dobré tradici brněnských setkání patří zaměření na studium literárních směrů a žánrů, mnohdy koncipované mezidisciplinárně. Takto byla strukturována i konference o Veselovském. V úvodním bloku zazněly referáty věnované problematice literárních metod, především fenomenologie a hermeneutiky (V. Odínokov, M. Mikulášek) a současným trendům při výzkumu poetiky (E. Czapelewicz). Dílo A. Veselovského bylo začleňováno do systému současného srovnávacího bádání (I. Pospíšil). Jeho historická poetika byla zkoumána z hlediska mezidisciplinárního. Několik badatelů se nezávisle na sobě shodlo na tom, že Veselovskij, odchovaný pozitivismem, byl svým intenzívním výzkumem původního synkretismu umění velmi blízký ruské moderně - A. Bělému, A. Remizovovi, V. Ivanovovi aj. (D. Kšicová, K. Szöke, M. Cymborska-Leboda). Jeho zájem o vzájemný vztah slova a melodie korespondoval s příspěvkem o Puškinovi a Mozartovi (N. Žekulin) a sondou do dosud málo uplatňované hudební komparatistiky (R. Pečman). Široké kulturologické zájmy A. Veselovského, jež se projevíly především v jeho

studiu italské renesance, našly svou paralelu při výzkumu výtvarného objektu a literárního textu (L. Weingardenová). Srovnávací bádání poetiky literárních děl pak bylo uplatněno při analýze tvorby jednotlivých autorů: A. Puškina (R. Ibler), F. Dostojevského (H. Chalacinska-Wiertelaková, H. Brzoza), A. P. Čechova (M. Révová), či literárních směrů a žánrů.

Tato genologická problematika byla zastoupena na konferenci nejreprezentativněji. Literární proces a jeho formování do jednotlivých směrů a žánrů byl sledován od středověkých eschatologických povídek Volokolamského pateriku (L. Olševská) či rytířských románů typu Alexandreidy a Tristrama (J. Skutil) a velké epické formy vůbec (V. Pereverzin), po výzkum ruského románu 18. stol. v západoevropském kontextu (T. Avtuchovičová). Moderní román 20. stol. byl analyzován na příkladu vzájemného vztahu díla A. Bělého a M. Bulgakova (J. Sováková). A. Měšťan ve velmi zajímavém příspěvku sledoval genealogii českého a německého klíčového románu, k jehož dešifraci je nutná znalost kulturního kontextu. České literatuře byla věnována pozornost i v rámci výzkumu jednotlivých literárních období, kde zazněl referát o komparativním výzkumu českého národního obrození (L. Kusáková). Do české současnosti nás přenesla zajímavá analýza Hrabalových koláží (M. Slavíčková). Problematicke žánru ve vztahu k počítačovým systémům se zabýval J. Pavelka. Blok přednášek o problematice prózy uzavírala analýza žánrové problematiky současné ruské prózy (G. Bínová).

V sekci věnované poezii byla věnována pozornost Puškinovu sonetu, elegiím Ortena a Rilka (P. Kučera) a ruské poezii dvacátých let (G. Goesová). Analyzován byl i specificky polský žánr veršovaného epigramu (L. Štěpán). S poezií byla ostatně spjata i problematika uměleckého překladu, jež byla aplikována na díle S. Jesenina (O. Richterek) a na činnosti ukrajinského překladatele českých básníků Jevgenije Malaňuka, jenž žil v meziválečné době u nás (N. Lysenková, V. Fedoňuková). Pozornost byla věnována i problematice komunikativní (K. Lepilová). Divadlo a drama byly zastoupeny teoretickou tvorbou V. Ivanova a vztahem ruského symbolismu k dramatické přelomu století (A. Morávková). Ruská a německá avantgarda byla představena ranou tvorbou Majakovského a Brechta (S. Ulbrecht). K těmto komparacím ostatně směřovaly i sondy do jednotlivých uměleckých směrů, např. německého a ruského expresionismu (J. Dohnal). Shrnující pohled na literární proces. Nazíraný takovými významnými badateli, jako byli Jakobson, Mukafofský a Lotman, pak přinesl příspěvek nepřítomného významného petrohradského bohemisty O. Maleviče.

Konferencie se tedy konala i přes nepřítelů bohů a malý zájem sponzorů. Mnozí badatelé, zvláště z východního bloku, proto přijet nemohli. I tak však bylo vyslechnuto třiatřicet přednášejících nejen od nás a ze zemí nepřítelů vzdálených, jako je Polsko, Maďarsko a Německo, ale i z Ruska, Běloruska, Ukrajiny, Kanady a USA. Je potěšitelné, že i v naší horečně uspěchané době je čas na návraty, a to návraty osobní, protože mnozí z účastníků přijeli do Brna již po několikáté, i na vědomé návraty ad fontes. Vždyť každý řádný badatel v oblasti humanitních věd musí naplňovat onu Schlegelovu definici historika jako proroka hledícího zpět. Celá akce by měla proto vyvrcholit vydáním sborníku. Kterého boha financí však vzývat, aby se tak stalo?

Damuše Kšicová

Súčasnosc' a perspektíva
(Úvahy o stave vyučovania RJ)

Sergej Makara - Helena Bálintová

Slovanská vzájomnosť v historickom kontexte formovania slovenského národa, ako aj iných pokrvne a duchovne mu blízkych spoločenstiev, má svoju dlhodobú tradíciu. Vzájomné ovplyvňovanie a prelínanie slovanských kultúr zohralo v tomto všeslovanskom procese pozitívnu úlohu v priebehu stáročí až po súčasnosť (a veríme, že tak bude i v budúcnosti). História, pri snahe jej objektívneho pochopenia, nás však učí, že ani evolučný proces vývoja nie je priamočiary. Má svoje úskalía. Duchovné i spoločenské pády a vzlety. Tápania i hľadania. Pozitívne východiská. Ale i deformácie **vedomia a svedomia**, ktoré sú **následkom i dôsledkom** rýchlych spoločenských premien a zvrátov s negatívnym dopadom na duchovnú i spoločenskú sféru. Týka sa to, samozrejme, i slovanskej vzájomnosti, najmä vo vzťahovo-kultúrnej, ale i eticko-bytostnej rovine (spoločensko-ekonomickú nevynímajúc).

Náš príspevok si nenárokujeme na teoretickú analýzu danej problematiky, ale **faktografické údaje**, ktoré uvádzame, môžu sa stať vhodným impulzom aj pre výskum ostatných ustanovizní (predovšetkým katedier rusistiky) a po jeho dôkladnom spracovaní získané poznatky by mohli poslúžiť nielen na **reálne**